Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe”

11 lipca 1944 r. grupa żołnierzy harcerskiego batalionu „Parasol” i Kedywu Okręgu Kraków AK podjęła próbę likwidacji niemieckiego zbrodniarza gen. Wilhelma Koppego. W związku z 82. rocznicą akcji, 5 lipca 2026 r. na ul. Powiśle odbyła się patriotyczna uroczystość, współorganizowana przez krakowski oddział IPN.

05.07.2026

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” w Krakowie. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Pod Pomnikiem Czynu Zbrojnego Żołnierzy Polski Walczącej odczytano Apel Poległych, duszpasterz środowisk kombatanckich o. Jerzy Pająk poprowadził modlitwę, a delegacje władz, organizacji, instytucji, Wojska Polskiego i środowisk harcerskich złożyły wiązanki kwiatów.

Oddział IPN w Krakowie reprezentował dyrektor dr hab. Filip Musiał, który przemówił do zebranych. Głos zabrali również: dyrektor Departamentu Edukacji Urzędu Miasta Krakowa Jacek Drabik, przewodniczący Stowarzyszenia Szarych Szeregów Oddziału w Krakowie, dh Zbigniew Wilk.

Co roku na uroczystościach przygotowywanych przez krakowski oddział Stowarzyszenia Szarych Szeregów oraz IPN spotykają się przedstawiciele środowisk kombatanckich, harcerskich, władz samorządowych i szkół, których patroni związani są z akcją. Uczestniczą w nich także żołnierze Wojska Polskiego, szczególnie Jednostki Wojskowej Komandosów z Lublińca, dziedziczącej tradycje batalionu „Parasol” oraz Jednostki Wojskowej NIL im. gen. bryg. Augusta Emila Fieldorfa „Nila”. Szczególnymi gośćmi są przedstawiciele rodzin uczestników Akcji Specjalnej Koppe.

Uroczystości w Udorzu

Uroczystości związane z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” odbyły się także w Udorzu (woj. śląskie, pow. zawierciański). Zorganizował je samorząd gminy Żarnowiec. Po mszy świętej zebrani przeszli pod pomnik żołnierzy batalionu „Parasol”, gdzie złożono kwiaty.

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w związku z 82. rocznicą akcji specjalnej „Koppe” – Udórz. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Akcja specjalna Koppe

Gen. Wilhelm Koppe, jeden z głównych organizatorów terroru wobec cywilnej ludności polskiej, stosujący odpowiedzialność zbiorową, w październiku 1943 r. został członkiem tzw. rządu

Generalnego Gubernatorstwa w związku z powołaniem go na stanowisko Wyższego Dowódcy SS i Policji GG z siedzibą w Krakowie. Zastąpił Friedricha Wilhelma Krügera. Za dokonane zbrodnie władze Polskiego Państwa Podziemnego wydały wyrok śmierci na Koppego. Początkowo wykonać go miał Kedyw Okręgu Krakowskiego AK. Planowano, że oficer AK, cichociemny Ryszard Nuszkiewicz „Powolny" z wieżyczki kamienicy na rogu ul. Bernardyńskiej zastrzeli niemieckiego zbrodniarza. Ze względu na możliwe represje na ludności cywilnej, a szczególnie mieszkańcach kamienicy zrezygnowano z tego planu.

Zimą i wiosną 1944 r. prowadzono rozpoznanie „rozkładu dnia" Koppego i jego zwyczajów. Działaniami, w których uczestniczyła grupa dziewcząt z krakowskiej AK kierował Józef Baster „Rak". 24 marca 1944 r. został aresztowany komendant Okręgu Krakowskiego AK Józef Spychalski „Luty". Kwestia akcji na Koppego skomplikowała się. Ostatecznie realizację zadania dowództwo Kedywu powierzyło oddziałowi z Warszawy – „Parasolowi". Zdecydowano, że wyrok zostanie wykonany w czasie przejazdu Koppego z Wawelu do budynku Akademii Górniczej, gdzie mieściła się siedziba tzw. rządu GG. Po akcji żołnierze „Parasola" mieli wycofać się samochodami w kierunku na północ od Krakowa, w stronę Wolbromia i dalej do Warszawy, korzystając z wsparcia lokalnych sił AK.

Opracowania ostatecznego planu akcji dokonało dowództwo „Parasola" (dowódca batalionu Adam Borys „Pług", zastępca dowódcy batalionu Jerzy Zborowski „Jeremi", dowódca akcji „Rafał" i wyznaczeni przez niego zastępcy). Jako miejsce wybrano róg ul. Powiśle i pl. Kossaka. Pierwszą próbę przeprowadzenia akcji podjęto 5 lipca. Niestety w tym dniu Koppe wybrał inna trasę przejazdu. Kolejna próba 7 lipca również nie przyniosła efektu.

11 lipca o godz. 8.50 wszyscy uczestnicy akcji byli już na stanowiskach, Sygnał o wyjeździe Koppego dał „Rayski", następnie „Ina" zasygnalizowała, że samochód jedzie w ul. Podzamcze. Dalsze sygnały dały „Ada", „Dzidzia", „Kama" i „Dewajtis", która przekazała znak dowódcy akcji „Rafałowi". Wszystko szło zgodnie z planem, ale chwilę później nastąpiły komplikacje.

Ostrzał samochodu Koppego miała rozpocząć II grupa uderzeniowa, której dalszym, a zarazem pierwszoplanowym zadaniem była eliminacja wozu z obstawą. Strzały miały być sygnałem dla „Otwockiego", który ciężarówką z kamieniami powinien był zatarasować drogę Koppemu. Tymczasem Koppe jechał bez obstawy. Zdezorientowało to II grupę. „Otwocki", nie usłyszawszy strzałów, nie zdawał sobie sprawy, że Koppe jest już tak blisko. Ruszył zbyt wolno i wóz Koppego zdołał wyminąć próbującą zablokować mu drogę ciężarówkę. Ostrzeliwanie wozu Koppego rozpoczął „Rafał", strzelał także „Mietek" i inni. Za niemieckim samochodem, ruszył chevrolet 3/4 tony. Siedzący na skrzyni strzelali. Oficer jadący z Koppem został śmiertelnie ranny, ale nie udało się dogonić ciężarówką mercedesa z 12-cylindrowym silnikiem.

Po akcji uczestnicy rozlokowali się w czterech samochodach. Był tylko jeden lekko ranny. Nie wiedzieli, czy cel akcji został osiągnięty. Wozy ruszyły z pl. Kossaka w ul. Retoryka i jechały dalej ulicami Garncarską, Dolnych Młynów, w stronę ul. Łokietka. Po wyjeździe z Krakowa kolumna poruszała się w kierunku Ojcowa, Skały i dalej Wolbromia, przez tereny, na których ich przejazd zabezpieczali żołnierze Kedywu Obwodu Olkuskiego AK. Następnie samochody pojechały w stronę Poręby Dzierżnej. Niedługo później nastąpił krótki postój. Za wsią Kąty kolumna napotkała samochód z niemieckimi żandarmami. Doszło do wymiany ognia. Ranny w brzuch został „Dietrich". Po chwili samochody „Parasola" ruszyły w stronę miejscowości Udórz, zatrzymując się na krótki czas. W rejonie tej miejscowości doszło do kolejnego starcia z kilkudziesięcioma niemieckimi żołnierzami. W gwałtownej wymianie ognia byli ranni. W czasie odskoku zginął

Stanisław Huskowski „Ali”. Ranny „Orlik” (Wojciech Czerwiński) prawdopodobnie popełnił samobójstwo. Niemcy zabrali ze sobą rannych „Storcha”, „Warskiego” i łączniczkę „Zetę”. Trafili oni do więzienia Montelupich. 23 lub 24 lipca zostali przez Niemców zamordowani: Halina Grabowska ps. „Zeta”, Bogusław Niepokój ps. „Storch”, Tadeusz Ulankiewicz ps. „Warski”.

Harcerskie bataliony „Parasol” i „Zośka” obecnie współtworzą dziedzictwo polskich wojsk specjalnych. Tradycje „Parasola” kontynuuje Zespół Bojowy C Jednostki Wojskowej Komandosów z Lublińca.

Poprzedni Strona

Kraków

Armia Krajowa

Relacja

Powiązane wiadomości

Spacer historyczny śladami akcji specjalnej „Koppe” – Kraków 11 lipca 2026. Zapisy do 9 lipca